

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Práce s rodičovskou skupinou dětí se speciálními potřebami

Mgr. Martina Chmelová

Alfa H.Service

Martina.chmelova@alfabet.cz

Faktory ovlivňující chování rodičů dětí se speciálními potřebami

Vybranými důležitými faktory ovlivňující chování, postoj a životní aktivitu rodičů dětí se speciálními potřebami jsou

- Dlouhodobé stresové nebo krizové stavy rodičů
- Nedostatek informací, neschopnost s nimi pracovat
- Nedostatek podpory samotného rodiče
- Neochota/nedostatek reflexe rodiče.

Dlouhodobé stresové nebo krizové stavy rodičů souvisí s nejistotou a neporozuměním co se s jeho dítětem děje a co potřebuje, neuspokojením rodiče až frustrací z dlouhodobých neúspěchů svého dítěte, které logicky bere jako svá selhání.

Z hlediska komunikace a kontaktu rodič - pedagog, je nutné si uvědomit, že mnohá neporozumění a **neadekvátní a emotivní reakce rodiče pramení právě z dlouhodobé celkové zátěže rodiče a nevládnutých stresových stavů.**

Dlouhodobé stresové stavy ovlivňují nejen fyzický stav, ale mimo jiné vnímání a vzájemnou komunikaci se všemi složkami péče a podpory.

Komunikace odborníka/poskytovatele služby v okamžiku kontaktu vyžaduje dodržování pravidel krizové intervence a jednoduchých srozumitelných informací ke kterým je třeba se opakovaně vracet a pracovat s nimi.

Odborník musí počítat s tím, že rodič mnohdy NEUMÍ formulovat zakázku (co chce, co potřebuje, čemu nerozumí atd...). Na formulaci zakázky je třeba společně pracovat.

Porozumění informacím, jejich interpretace a používání v praxi je pro rodiče součástí procesu učení se v oblasti speciální péče o své dítě.

Psychoterapeutická podpora, edukace a specifické poradenství pro neformální pečovatele, registrační číslo CZ.03.2.X/0.0/0.0/16_134/0008175

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Je důležité, aby rodič měl pro vzdělávání ve speciální péči o své dítě a o sebe např. kvalitní informační zdroje, ke kterým se může vracet a pracovat s nimi. Mohou to být knihy, časopisy, internetové stránky.

Rodič zpracovává sdělované informace prostřednictvím **zkušeností prožitku**, to je postupným prožíváním jednotlivých etap vývoje svého dítěte. Získané poznatky používá v praxi, sleduje výsledky procesu na jehož základě se spojí kruh porozumění co dělám, jak to dělám a proč to dělám.

Příkladem mohou být prováděné pedagogické, fyzioterapeutické, ergoterapeutické stimulační a nácviky, ritualizace chování, důsledný, respektující přístup, speciální komunikační metody atd...

Nedílnou součástí učícího procesu je podpora rodiče odborníkem i z hlediska následné zpětné vazby prováděného úkonu.

Rodič dítěte se speciálními potřebami se ocitá ve středu péče společně se svým dítětem, musí nést odpovědnost z hlediska zvládnutí situací plynoucích z nastavování mechanismů podpůrných opatření.

Pro rodiče je velmi důležitý podpůrný **partnerský přístup, který v oblasti školního i mimoškolního prostředí může být nastaven jako tripartitní (pedagog - odborník-rodič-dítě).**

Nedostatek informací, neschopnost s nimi pracovat rodiče dítěte, které vyžaduje jakoukoliv podporu během školního procesu brzdí a blokuje.

Rodič se velmi často ocitá v situaci, že se sám učí pracovat s dítětem odlišným způsobem a strategií. Rodič dítěte např. s jakoukoliv vývojovou poruchou učení či chování se učí chápat své dítě v jeho jinakosti, nacházet funkční mechanismy a rozumět celkové situaci. K tomu potřebuje dostatek informačních a metodických zdrojů a odbornou či pedagogickou pomoc.

Nedostatek podpory samotného rodiče

Z naší praxe práce s rodiči dětí s ADHD syndromem či zdravotním postižením velmi často plyne, že není neobvyklé, že ze strany odborníků dochází k diagnostikování dítěte, ale již nenastává proces postupného hledání, stanovení a práce se systémem podpůrnými opatření. Je velmi časté, že se z dítěte stává diagnóza, kterou někteří pedagogové ve škole respektují, jiní ne.

Rodič velmi často potřebuje slyšet pochvalu, podporu, co se daří, ne že jeho dítě opakovaně zažívá neúspěch.

Rodič potřebuje mít na koho se obrátit/obracet s kým může svoji situaci konzultovat, radit se, sdílet.

Neochota reflexe rodiče

Velmi častou bariérou v procesu učení, hledání podpůrných opatření a výchovných přístupů ke svým dětem se speciálními potřebami je nedostatek sebereflexe rodiče. Rodiče nenapadne nebo není schopen si přiznat, že jeho výchovné a pedagogické taktiky jsou neúčinné a neefektivní.

Velmi často vychází pouze ze svého získaného rodinného vzorce, který aplikuje na své děti. Avšak v jiné době, na děti s odlišnými potřebami, s kterými on jako rodič, nemá zkušenost.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Bez míry reflexe rodiče, jeho upřímné snahy pracovat se změnou, především sám u sebe, není možné docílit efektivní podpory dětí se speciálními potřebami.

Jednou z velmi dobrých a účinných metod, která umožňuje práci s výše jmenovanými faktory je svépomocná rodičovská skupina, kterou vede zkušený facilitátor.

Svépomocná skupina

Svépomocná skupina je skupina osob, které sdílí stejný problém a tato skupina umožňuje rozvoj těch, které spojuje.

Skupina umožňuje lidem poskytovat si určitou vzájemnou stimulaci k osobnímu rozvoji a to proto, že sami jedinci nedokáží pro určité zablokování a setrvačnost najít impuls k řešení. Tento impuls přichází zvenčí - od jiného člověka s podobnými zkušenostmi a prožitky (člena skupiny).

Cíle svépomocných skupin jsou tedy naplňovány prostřednictvím nabídky dostupného místa, kde je možné otevřeně o svých problémech mluvit, vyměňovat si zkušenosti a informace, pracovat s motivací k řešení, vytvářet pocit bezpečí a důvěry a podporovat pocit, že „v tom není člověk sám“ .

K naplňování uvedených cílů je nutné, aby skupina byla vedena facilitátorem/terapeutem, který drží strukturu, pravidla skupiny a formuje program.

Práce ve skupinách může být dvojího charakteru.

- a) Uzavřená skupina – pracující s dynamickým přístupem. Skupina nemá konkrétní program, je zaměřena na vzniku dynamických vazeb mezi samotnými účastníky. Poskytuje jim možnost vyjádření, zpětné vazby a zrcadlení některých problémů- Dbáme na velké bezpečí účastníků, nepodporujeme příliš konfrontaci.

Do uzavřené skupiny probíhá výběr, v určitém časové období do skupiny dochází stále titíž účastníci.

- b) Otevřená skupina – zaměřená na prožitkový nácvik relaxačních metod. Ve skupině dochází k edukaci, nácviku a tréninku. Kromě prožitku se samozřejmě vytváří vazby mezi účastníky a lektorem, dochází ke sdílení ale ne problémů s péčí, ale i trénink zaměřený na svoji vlastní osobu (zvyšování citlivosti sama k sobě, potažmo k druhým). Skupina umožňuje v průběhu cyklu vstup a obměnu účastníků.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Použitá a doporučená literatura:

1. BLAŽEK, B, OLMROVÁ, J. *Víc než pomoc sobě. Svépomocné skupiny v České republice*. Praha: Občanské sdružení Porozumění, 1994.
2. HONZÁK, R. *Komunikační pasti v medicíně. 2. vyd.*. Praha: Galén, 1999, s. 7-8.
ISBN 80-7262-032-0.
3. JANKOVSKÝ, J. *Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením*. Praha : Triton, 2006. ISBN 80-7254-730-5.
4. MATĚJČEK, Z. *Psychologie nemocných a zdravotně postižených dětí*. Jinočany : H+H Vyšehradská s.r.o, 2001. ISBN 80-86022-92-7.
5. ŠPATENKOVÁ, N., et al. *Krize, psychologický a sociologický fenomén*. Praha : Grada Publishing a.s., 2004. ISBN 80-247-0586-9.
6. VODÁČKOVÁ, D., et al. *Krizová intervence*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9.
7. NOVÁČKOVÁ, J. a kol. *Respektovat a být respektován*. Spirála, 2010. ISBN 978-80-904030-0-0